

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka. Europos galimybės ir uždaviniai“

(COM(2016) 288 final)

(2017/C 075/20)

Pranešėjas **Thomas McDONOGH**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2016 5 25
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2016 11 15
Priimta plenarinėje sesijoje	2016 12 14
Plenarinė sesija Nr.	521
Balsavimo rezultatai	175/0/3
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Komitetas palankiai vertina Komisijos pateiktą veiksmų planą, kuriame numatyta peržiūrėti Telekomunikacijų ir E. privatumo direktyvų nuostatas dėl OTT (keitimosi pranešimais internetu, angl. *over-the-top*) interneto ryšių paslaugų, nustatyti platformų savanoriškų priemonių padėtį vėliau galbūt parengiant rekomendacinį dokumentą, tikslingai surinkti informaciją apie įmonių tarpusavio sutarčių praktiką, finansuoti atvirųjų duomenų projektus ir galiausiai – parengti strategiją, kuria būtų siekiama sudaryti palankesnes sąlygas ES kurti konkurencingas platformas ir jas remti.

1.2. EESRK pabrėžia, kad daugelis interneto platformų yra svarbūs dalijimosi ekonomikos elementai, ir dar kartą patvirtina savo išvadas dėl dalijimosi ekonomikos, ypač dėl vartotojų apsaugos, darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų.

1.3. Tačiau EESRK susirūpinimą kelia tai, kad pokyčiai skaitmeninėse rinkose vyksta tokiu greičiu, kurio negali pasiekti ES reglamentų ir strategijų rengimo tempas, jau nekalbant apie pastarųjų įgyvendinimą valstybių narių lygmeniu. EESRK norėtų sužinoti, kaip būtų galima pagerinti įvairių Komisijos ir valstybių narių subjektų veiklos koordinavimą ir kokie mechanizmai būtų naudingi.

1.4. Komitetas pabrėžia, kad reikia užkirsti kelią susiskaidymo rizikai ir kad būtinas nuoseklus ES požiūris. Priešingu atveju įvairiomis nacionalinėmis taisyklėmis bus sukurtas neapibrėžtumas, pradedančiosioms įmonėms bus sunkiau plėsti veiklą ir gali būti apribotos galimybės naudotis skaitmeninėmis paslaugomis. Šių veiksmų juo labiau reikia imtis atsižvelgiant į tai, kad kai kurios valstybės narės jau nustato arba svarsto galimybę nustatyti konkrečias priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią nesąžiningai prekybos praktikai, todėl kyla grėsmė, kad bus suskaidyta bendroji skaitmeninė rinka.

1.5. Komunikate nėra konkrečių pasiūlymų ir jame pateikta nedaug esminių sprendimų. Nors nurodyti kai kurie sprendimai, į tikrai svarbius klausimus, ar platformos nekenkia jų tiekėjams kai kuriose rinkose, nėra atsakyta.

1.6. Interneto platformų sklaida yra labai naudinga tiekėjams, vartotojams ir ekonomikai bei gyvenimui apskritai. Vis dėlto problemų kyla ir kils ateityje, todėl EESRK rekomenduoja tiksliau apibrėžti didžiausią žalą įmonėms ir vartotojams, o vėliau veiksmingai ir kruopščiai įvertinti, kiek šie susirūpinimą keliantys veiksniai būdingi visoms interneto platformoms, konkreitiems sektoriams ar pavienėms įmonėms. EESRK taip pat ragina plėtoti įvairių sektorių bendradarbiavimą ir stebėti, kaip vystosi interneto platformos, siekiant spręsti laikui bėgant atsirandančias problemas.

1.7. Komitetas palankiai vertina tai, kad Komisija ketina išnagrinėti priemones, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas tiek įmonėms, tiek privatiems naudotojams pereiti į kitas platformas ir užtikrinti skirtingų interneto platformų operatorių ir debesijos kompiuterijos paslaugų teikėjų saugomų duomenų perkeliamumą.

1.8. EESRK ragina įgyvendinti informuotumo didinimo programas ir užtikrinti didesnę visų amžiaus grupių piliečių, iš kurių jauniausi ir vyriausi asmenys yra pažeidžiamiausi, skaitmeninį raštingumą. EESRK palankiai vertintų tai, kad Europos standartu taptų sistemingas švietimas šiuo klausimu.

1.9. EESRK ragina Komisiją išnagrinėti, ar platformose reikia rodyti santraukas, kuriomis lengva naudotis, aiškiai nurodyti, kai vyksta asmeniškai pritaikytas kainų apskaičiavimas, ir kokių pagrindu platformose reitinguojami rezultatai, taip pat užtikrinti, kad būtų galima besąlygiškai ir administraciniu požiūriu paprastai naudotis teise būti pamirštam.

1.10. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija nurodė, jog ji kartu su interneto platformų operatoriais rengia elgesio kodeksą, kuriuo siekiama užkirsti kelią neapykantos kurstymui internete ir nepilnamečiams žalingam turiniui. Tačiau Komitetas mano, kad taip pat reikėtų nustatyti tam tikras sankcijas tiems, kurie dėl aplaidumo nepašalina tokio turinio, nors apie jį žino.

1.11. Komitetas yra nusivylęs tuo, kad Komisija vėl neatkreipė dėmesio į interneto platformų socialinį aspektą. EESRK pabrėžia, kad reikia tiksliau apibrėžti platformų operatorių socialinę atsakomybę savo darbuotojų – tiek nuolatinių darbuotojų, tiek pagal naujas užimtumo formas dirbančių asmenų – atžvilgiu. Tam turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys ir visiems platformų darbuotojams turėtų būti užtikrintos sąžiningos darbo sąlygos, tinkama socialinė apsauga, darbuotojų sauga ir sveikata, mokymas, kolektyvinių derybų ir sąjungų teisės⁽¹⁾, pripažįstant sunkumus, kylančius dėl interneto platformų dalijimosi ekonomikoje.

1.12. Prieštaraudamas Komisijos vertinimui, kad esama teisinė sistema apskritai yra pakankama, Komitetas ragina parengti ES sistemą visuomenės patalkos srityje, siekiant neleisti pažeisti minimalaus darbo užmokesčio reikalavimų, darbo laiko ir socialinio draudimo taisyklių arba jų apeiti.

1.13. EESRK primygtinai ragina Komisiją išnagrinėti su interneto platformomis susijusius finansinius aspektus, kad būtų užkirstas kelias tokiai praktikai, kai neuztikrinamos vienodos sąlygos.

2. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

2.1. Neseniai paskelbtu savo komunikatu ir tarnybų darbinio dokumentu, o apskritai – ir savo bendrosios skaitmeninės rinkos strategija Komisija siekia skatinti interneto platformų operatorius diegti inovacijas ir veiksmingai konkuruoti tarpusavyje, kartu apsaugant vartotojų teises ir privatumą.

2.2. Komunikate nurodyti pagrindiniai spręstini klausimai, nustatyti Komisijai vertinant interneto platformas, ir išdėstytas jos požiūris į ateities interneto platformas.

2.3. Komunikate nesiūlomas visaapimantis naujų ES taisyklių dėl platformų rinkinys.

2.4. Komisija tik siūlo nustatyti reguliavimo priemones, kuriomis būtų siekiama spręsti aiškiai nustatytas problemas, susijusias su konkrečia interneto platformų rūšimi ar veikla, o ne prevencines taisykles, kuriomis gali būti slopinamos inovacijos.

2.5. Komisija pripažįsta, kad interneto platformos būna įvairių pavidalų ir dydžių bei nuolat vystosi, todėl nėra bendro sutarimo dėl vienos interneto platformų apibrėžties.

2.6. Komisijos nuomone, nustatyti „visiems tinkamą“ platformų reguliavimo metodą būtų netinkamas būdas spręsti visus įvairių rūšių interneto platformų keliamus uždavinius.

2.7. Komisija pripažįsta, kad esama teisinė sistema apskritai yra pakankama platformoms reguliuoti, nors ši teisinė sistema nepriklauso vienos konkrečios reguliavimo įstaigos kompetencijai.

⁽¹⁾ OL C 71, 2016 2 24, p. 65.

2.8. Komunikate pateiktos būsimų priemonių gairės ir principai:

- **siekis užtikrinti vienodas sąlygas teikti panašias skaitmenines paslaugas,**
- **siekis užtikrinti atsakingą interneto platformų operatorių elgesį, kad būtų saugomos pagrindinės vertybės,**
- **siekis užtikrinti skaidrumą ir sąžiningumą, kad būtų išlaikomas naudotojų pasitikėjimas ir užtikrinamos inovacijos,**
- **siekis sukurti atviras, nediskriminacines rinkas duomenimis pagrįstoje ekonomikoje.**

2.9. Komisija sieks užtikrinti vienodas reguliavimo sąlygas **telekomunikacijų** sektoriuje, galbūt panaikinant reguliavimą ir konkrečias taisykles, taikomas OTT ryšių paslaugų teikėjams.

2.10. Komisija apsvartys galimybę išplėsti **E. privatumo direktyvos** taikymo sritį ir į ją įtraukti interneto ryšių paslaugas.

2.11. Komisija siūlo, taikant naująją **Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą**, dalijimosi vaizdo įrašais platformų operatoriams nustatyti naujus įpareigojimus užkirsti kelią žalingam turiniui.

2.12. Komisija įvertins interneto tarpininkų **atsakomybės** tvarką, įskaitant klausimus:

- ar reikia gairių dėl atsakomybės tuo atveju, kai imamasi savanoriškų priemonių, kuriomis siekiama kovoti su neteisėto turinio platinimu internete, ir
- ar reikia nustatyti oficialias pranešimo ir veiksmų procedūras.

2.13. Komisija toliau skatins interneto platformų operatorius imtis suderintų ES masto **savireguliacijos** veiksmų siekiant užkirsti kelią neteisėto turinio platinimui internete (ir reguliariai vertins tokių veiksmų efektyvumą).

2.14. Interneto platformų operatoriai bus raginami spręsti suklastotų ir klaidinančių atsiliepimų problemą.

2.15. 2017 m. Komisija išleis e. atpažinties sąveikumo principus ir gaires.

2.16. Naujais pasiūlymais dėl **autorių teisių**, kuriuos neseniai priėmė Komisija, siekiama, kad būtų sąžiningiau pasidalijama verte, sukuriama interneto platformose suteikiant prieigą prie autorių teisėmis saugomo turinio ir taip jį platinant internete.

2.17. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas veiksmingiau užtikrinti ES vartotojų teisės vykdymą tarpvalstybiniais atvejais, kartu su šiuo komunikatu pateikiamas **reglamentas dėl bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje**.

2.18. Komisija peržiūrėjo gaires dėl **Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos** – jos bus priimtos kartu su šiuo komunikatu. 2017 m. atlikdama reglamentavimo kokybės patikrą ES vartotojų ir rinkodaros teisės srityje, ji toliau vertins, ar papildomai nereikia atnaujinti su platformomis susijusių esamų vartotojų apsaugos taisyklių.

2.19. Komisija ketina tikslingai surinkti informaciją apie **įmonių tarpusavio sutarčių** praktiką interneto platformų aplinkoje, kad iki 2017 m. pavasario galėtų nuspręsti, ar reikia imtis papildomų ES lygmens veiksmų.

2.20. Komisija planuoja išnagrinėti galimas kliūtis bendrajai ES duomenų rinkai, kurių gali kilti dėl teisinio netikrumo, susijusio su duomenų nuosavybe, galimybe juos panaudoti arba prieiga prie jų, ir, rengdama **laisvo duomenų judėjimo iniciatyvą**, kurią numatyta paskelbti 2016 m. pabaigoje, – išnagrinėti priemones, kuriomis būtų sudarytos palankesnės sąlygos pereiti į kitas platformas ir užtikrinti duomenų perkeliamumą.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Jei per ateinančių dešimtmetį Europa nori peržengti 1,5 % metinio BVP augimo slenkstį, lemiamą reikšmę turės aktyvi skaitmeninė ekonomika (žr. Pasaulio ekonomikos forumo Visuotinės darbotvarkės tarybos ataskaitą dėl Europos).

3.2. Interneto platformų įmonės tapo vienomis vertingiausių ir įtakingiausių pasaulyje ir jų vaidmuo pasaulio ekonomikoje toliau augs.

3.3. ES tenka tik 4 % bendros didžiausių interneto platformų rinkos kapitalizacijos ⁽²⁾.

3.4. Maždaug penkioms dešimtims Europos pagrindinių elektroninių ryšių operatorių taikomos 28 skirtingos nacionalinės reguliavimo sistemos, tuo tarpu šeši didžiausi Jungtinių Amerikos Valstijų rinkos ir trys milžiniški Kinijos rinkos operatoriai yra valdomi pagal vieną reguliavimo sistemą ⁽³⁾.

3.5. Dėl su interneto platformomis susijusių problemų atsirado spaudimas veikti valstybių narių lygmeniu ir padidėjo susiskaidymas.

3.6. Sutarčių teisės suderinimas ir vartotojų apsauga yra labai svarbūs darniam vystymuisi ir interneto platformų plėtrai.

3.7. EESRK primygtinai ragina daug dėmesio skirti teisėkūros ir ne teisėkūros iniciatyvoms, kurios turi būti pateiktos iki 2016 m. pabaigos siekiant sukurti visiškai integruotą bendrąją skaitmeninę rinką. 2016 ir 2017 m. lems, ar Europa parengs skaitmeninių veiksmų gaires, kuriomis bus stiprinamas konkurencingumas ir augimas, ar pasuks skaitmeninio vidutiniškumo keliu.

3.8. Komunikate nustatyta keletas sričių, kuriose, Komisijos žiniomis, kyla problemų, tačiau jai trūksta faktų, kad galėtų nuspręsti, kokių veiksmų reikia imtis, jei jie apskritai reikalingi. Svarbiausia iš šių sričių – įmonių tarpusavio sutarčių klausimai. 2017 m. pavasarį sprendimą ketinanti priimti Komisija siūlo šešis mėnesius toliau tirti padėtį.

3.9. Komitetas laukia kitų svarbių diskusijų, kai kitų metų pradžioje Komisija pateiks savo tyrimo šioje srityje išvadas.

3.10. Pernelyg didelis arba nelankstus reglamentavimas pakenktų teigiamam interneto platformų indėliui į ES skaitmeninę ekonomiką ir reglamentavimo pakeitimais neturėtų būti mažinama vartotojų ir darbuotojų apsauga.

3.11. Siekis užtikrinti vienodas sąlygas teikti panašias skaitmenines paslaugas bendrojoje skaitmeninėje rinkoje neturi daryti neigiamo poveikio mokestinėms pajamoms ir juo neturi būti sudaromos sąlygos tolesnei pelno mokesčio bazės erozijai, kai įmonėms leidžiama mokėti mokesčius vienoje jurisdikcijoje, net kai vertė sukuriama kitoje. Pelno mokestis turi būti mokamas ten, kur vykdoma atitinkama ekonominė veikla.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Komisija platformas apibūdina kaip vadinamąsias dvilypes arba daugialypes rinkas, kuriose platformos operatorius suburia naudotojus, kad palengvintų jų ryšius.

4.2. Tačiau į Komisijos sudarytą sąrašą, kuris apima daug sričių – nuo socialinių tinklų ir paieškos sistemų iki mokėjimo sistemų ir reklamos platformų, – neįtrauktos šiuo metu internete veikiančių tradicinių platformų įmonės, tačiau įtrauktos kai kurios skaitmeninės platformos, kurios nėra daugialypės.

⁽²⁾ COM(2016) 288 final.

⁽³⁾ Žr. 1 išnašą.

- 4.3. Be to, Komisijos sudarytame sąraše nėra platformų, kuriose naudojama darbo jėga, o jų daugėja. Todėl nesprendžiamos konkrečios šių platformų problemos, ypač susijusios su sąžiningu darbu ir tinkama socialine apsauga. Siekdamas užtikrinti, kad būtų paisoma darbuotojų teisių ir darbo standartų ir kad tie standartai būtų garantuojami, EESRK ragina imtis teisėkūros veiksnių dėl interneto platformų darbuotojų, ypač dirbančių pagal naujas užimtumo formas, darbo teisių ir apsaugos⁽⁴⁾. Šiais veiksmais interneto platformose dirbantys asmenys turėtų būti apibrėžti kaip darbuotojai, numatyti jų darbo santykiai, garantuojama jų teisė į tokias pačias sąlygas kaip ir nuolatinių darbuotojų ir užtikrinamas veiksmingas šių nuostatų vykdymas (pavyzdžiui, *AppJobber*, *Applause*, *Clickworker*, *content.de*, *Crowd Guru*, *Designenlassen.de*, *Freelancer*, *greatcontent*, *Jovoto*, *Local Motors*, *Microworkers*, *MyLittleJob*, *Streetspotr*, *Testbirds*, *testlO*, *Textbroker*, *Twago*, *Upwork*, *99designs*).
- 4.4. Pirmas į rinką įžengęs verslo dalyvis igyja didelį pranašumą, o platformos, kurių operatoriai sėkmingai išnaudoja tinklo poveikį, gali tapti sunkiai įveikiamu konkurentu, taip pat virsti neišvengiamu įmonių prekybos partneriu.
- 4.5. Neteisminiam įmonių tarpusavio ginčų sprendimui galėtų būti naudojama internetinė ginčų sprendimo platforma, tačiau iš pradžių turėtų būti užtikrintas veiksmingas įmonių ir vartotojų ginčų sprendimo internetu mechanizmas.
- 4.6. Skundų pateikėjai, baimindamiesi, kad interneto platformų operatoriai, nuo kurių jie priklauso, ims atsakomųjų komercinių veiksnių, gali nesikreipti į konkurencijos institucijas. EESRK rekomenduoja naujas priemones, kuriomis būtų apsaugoti skundų pateikėjai šiose rinkose.
- 4.7. Subjektai, susiję su prieigą jiems suteikiančiomis interneto svetainėmis ir interneto paslaugų teikėjais, dažnai veikia už Europos ribų arba slepia savo tapatybę. Draudimai, taikomi interneto paslaugų teikėjams siekiant blokuoti neteisėtą turinį – jie iš pradžių buvo nukreipti prieš interneto paslaugų teikėjus, užsiimančius piratinį turinį skelbiančių svetainių priegloba – gali būti naudinga priemonė teisių turėtojams ir nurodymai blokuoti interneto svetaines gali būti ir yra taikomi kovojant, kad prekių ženklai ir klientai būtų apsaugoti nuo suklastotų prekių pardavimo internetu.
- 4.8. Palyginti su ES tvirta JAV rizikos kapitalo rinka – dar viena paskata besiformuojančioms įmonėms persikelti į JAV.
- 4.9. Esami pranešimo reikalavimai netaikomi išsijyjančioms mažoms apyvartos įmonėms, netgi tais atvejais, kai išsijyjamą įmonę turi komerciniu požiūriu vertingų duomenų arba didelį rinkos potencialą. Esamą susijungimo kontrolės tvarką būtų galima pakeisti: remiantis sandorių apimtimi, nustatyti papildomus pranešimo reikalavimus ir taip apibrėžti papildomas apyvarta grindžiamas ribas.
- 4.10. Konkurencijos institucijos galėtų labiau pasinaudoti tarpinėmis priemonėmis ir terminais, kad paspartintų taisyklių laikymosi užtikrinimo veiklą sparčiau kintančiose rinkose.
- 4.11. Interneto platformų operatoriai dažnai prašo savo naudotojų pateikti įvairios informacijos, kuri nėra tiesiogiai susijusi su platformoje skelbiamu turiniu, ir reikalauja jų sutikti su tokiais nuostatomis ir sąlygomis, su kuriomis įprastomis aplinkybėmis jie nesutiktų, tačiau privalo tai padaryti, kad galėtų naudotis platformos paslaugomis.
- 4.12. Asmens duomenys yra šiandieninės skaitmeninės rinkos valiuta, tačiau daugelis vartotojų, regis, nežino, kad savo asmens duomenis jie išmaino į prieigą prie daugelio vadinamųjų nemokamų paslaugų ir kad jų duomenys gali būti perduoti arba perduoti trečiosioms šalims. Be to, neatsižvelgiant į visas esamas ir planuojamas vartotojų apsaugos priemones, naudotis internetu ir užtikrinti privatumą techniniu požiūriu yra vienas kitam prieštaraujantys veiksmai, kadangi visada tikėtina, kad aukštos kvalifikacijos specialistai gali gauti prieigą prie iš esmės bet kokių duomenų. Todėl visus bet kokio amžiaus piliečius, iš kurių jauniausi ir vyriausi asmenys yra pažeidžiamiausi, reikia informuoti apie tokias grėsmes.

2016 m. gruodžio 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ OL C 303, 2016 8 19, p. 54.